

KOMISJA
EUROPEJSKA

Bruksela, dnia 26.6.2013
COM(2013) 460 final

2013/0229 (NLE)

Wniosek

ZALECENIE RADY

w sprawie skutecznych środków integracji Romów w państwach członkowskich

UZASADNIENIE

1. KONTEKST WNIOSKU

Kontekst

Wielu Romów w Europie doświadcza na co dzień uprzedzeń, nietolerancji, dyskryminacji i wykluczenia społecznego. Są oni marginalizowani i przeważnie żyją w bardzo złych warunkach społeczno-ekonomicznych. Średnio zaledwie jedno na dwoje dzieci romskich uczęszcza do przedszkola lub żłobka; udział w kształceniu po zakończeniu obowiązku szkolnego znacznie spada i tylko 15 % młodych dorosłych pochodzenia romskiego kończy szkoły średnie II stopnia; średnio mniej niż jeden na trzech Romów zgłasza posiadanie zatrudnienia, 20 % Romów nie jest objętych ubezpieczeniem zdrowotnym, a 90 % żyje poniżej granicy ubóstwa¹. Taki stan rzeczy stanowi zagrożenie dla spójności społecznej i zrównoważonego rozwoju społecznego, ogranicza konkurencyjność i generuje koszty ponoszone przez ogół społeczeństwa. Ponadto dyskryminacja Romów jest niezgodna z wartościami stanowiącymi podwaliny Unii Europejskiej. Istotą problemu jest istnienie ścisłych powiązań między dyskryminacją i wykluczeniem społecznym, których doświadczają Romowie.

Kontekst polityczny

Dnia 5 kwietnia 2011 r. Komisja przyjęła Unijne ramy dotyczące krajowych strategii integracji Romów do 2020 r.². Rada Europejska zatwierdziła je w czerwcu 2011 r. W dokumencie tym wyrażona została wola polityczna zajęcia się sytuacją Romów.

W zamyśle Komisji Europejskiej wspomniane ramy mają doprowadzić do przyjęcia przez państwa członkowskie skutecznego podejścia do integracji Romów oraz wsparcia celów w odniesieniu do następujących czterech filarów: kształcenia, zatrudnienia, zdrowia i mieszkalnictwa.

Ramy zobowiązują Komisję do przedstawiania rocznych sprawozdań z postępów poczynionych przez państwa członkowskie. W 2012 r. Komisja po raz pierwszy oceniła krajowe strategie przedstawione przez państwa członkowskie i przyjęła horyzontalne wnioski – COM(2012) 226 final – oraz szczegółowo wskazała słabe i mocne strony strategii każdego z państw członkowskich – SWD(2012) 133 final.

Rok później Komisja koncentruje się w swoim sprawozdaniu na postępach poczynionych przez państwa członkowskie w zakresie spełnienia szeregu warunków wstępnych gwarantujących skuteczne wdrożenie strategii krajowych. Warunki te obejmują zaangażowanie władz regionalnych i lokalnych, ścisłą współpracę ze społeczeństwem obywatelskim, monitorowanie i ocenę wdrażania strategii, w tym poprzez wzmocnienie roli krajowych punktów kontaktowych ds. Romów, przydział niezbędnych środków finansowych, wzmożenie walki z dyskryminacją i włączenie tej kwestii w główny nurt pozostałych polityk. W przeprowadzonej przez siebie ocenie Komisja wzięła pod uwagę wkład wnoszony przez społeczeństwo obywatelskie i inne zainteresowane strony.

Celem niniejszego wniosku dotyczącego zalecenia Rady, którego podstawę stanowią wnioski przedstawione we wspomnianym sprawozdaniu oraz sprawozdanie Komisji z postępu prac z

¹ *The Situation of Roma in 11 Member States; Survey Results at a Glance* (Sytuacja Romów w 11 państwach członkowskich – Wyniki badania w skrócie), Agencja Praw Podstawowych Unii Europejskiej i Program Narodów Zjednoczonych ds. Rozwoju, 2012 r.

² COM(2011) 173 final.

2012 r.³, jest przyspieszenie postępów dzięki zwróceniu uwagi państw członkowskich na szereg konkretnych środków, które mają zasadnicze znaczenie dla skuteczniejszego wdrażania ich strategii.

Cel wniosku

Wniosek dotyczący zalecenia Rady opiera się na komunikatach Komisji z 2011 r. i 2012 r.⁴ oraz na konkluzjach Rady z 2011 r. w sprawie włączenia Romów⁵. Celem wniosku jest określenie wytycznych dla państw członkowskich w zakresie zwiększenia skuteczności ich środków podejmowanych na rzecz integracji Romów oraz poprawa wdrażania ich krajowych strategii integracji Romów lub zestawów środków politycznych na rzecz poprawy sytuacji Romów, w sposób dostosowany do wyzwań, przed którymi stoją dane państwa członkowskie w zależności od liczebności i sytuacji ludności romskiej w tych państwach. Niniejszy wniosek wzmacnia unijne ramy za pomocą niewiążącego instrumentu prawnego, aby ułatwić państwom członkowskim spełnienie podjętych przez nie zobowiązań. Zalecenie obejmuje w szczególności:

- **konkretne, ukierunkowane działania podejmowane w oparciu o najlepsze praktyki w celu zwiększenia integracji Romów**, z pełnym poszanowaniem zasady pomocniczości i bez powielania istniejącego prawodawstwa UE. Dotyczy to obszarów kształcenia, zatrudnienia, zdrowia i mieszkalnictwa;
- **kwestie horyzontalne, które mają zasadnicze znaczenie dla praktycznej realizacji strategii integracji Romów oraz dla zagwarantowania ich stabilności**. Kwestie te obejmują w szczególności walkę z dyskryminacją i stereotypami; ochronę dzieci i kobiet; przyjęcie podejścia uwzględniającego inwestycje społeczne; gromadzenie informacji na temat sytuacji Romów w celu monitorowania wpływu strategii; nadanie zobowiązaniom podjętym na szczeblu krajowym postaci konkretnych działań na szczeblu lokalnym; wspieranie prac organów propagujących równe traktowanie Romów; wzmocnienie zasobów i zdolności krajowych punktów kontaktowych ds. Romów oraz rozwijanie współpracy transnarodowej;
- **ogólne zasady zapewniania przejrzystej i właściwej alokacji funduszy przeznaczonych na włączenie Romów** (co dotyczy nie tylko funduszy unijnych, ale także krajowych i lokalnych). Ogólne zalecenia dotyczące finansowania UE opierają się na doświadczeniach zdobytych w trakcie obecnego okresu programowania oraz na przepisach wniosku w sprawie rozporządzenia ustanawiającego wspólne przepisy dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego, Funduszu Spójności, Europejskiego Funduszu Rolnego na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich oraz Europejskiego Funduszu Morskiego i Rybackiego.

Podstawowa odpowiedzialność za integrację Romów spoczywa na krajowych organach publicznych, jest to jednak wyzwanie, biorąc pod uwagę fakt, że społeczna i gospodarcza integracja Romów jest procesem dwustronnym, wymagającym zmiany nastawienia zarówno większości społeczeństwa, jak i członków społeczności romskich.

³ COM(2012) 226 final.

⁴ Komunikat w sprawie unijnych ram dotyczących krajowych strategii integracji Romów COM(2011) 173; komunikat w sprawie pierwszego etapu wdrażania unijnych ram COM(2012) 226.

⁵ Konkluzje Rady z dnia 19 maja 2011 r. w sprawie unijnych ram dotyczących krajowych strategii integracji Romów.

Spójność z pozostałymi obszarami polityki i celami Unii

Zgodnie z art. 2 Traktatu UE równość jest jedną z podstawowych wartości i głównych celów Unii.

Ponadto w art. 3 Traktatu UE wymienia się zwalczanie wykluczenia społecznego i dyskryminacji jako jeden z celów Unii.

Zgodnie z art. 8 TFUE we wszystkich swoich działaniach Unia zmierza do zniesienia nierówności oraz wspierania równości mężczyzn i kobiet. Artykuł 10 TFUE stanowi, że „przy określaniu i realizacji swoich polityk i działań Unia dąży do zwalczania wszelkiej dyskryminacji ze względu na płeć, rasę lub pochodzenie etniczne, religię lub światopogląd, niepełnosprawność, wiek lub orientację seksualną”.

Ponadto art. 21 Karty praw podstawowych Unii Europejskiej w sposób szczególny zakazuje dyskryminacji m.in. ze względu na rasę i pochodzenie etniczne.

Niniejszy wniosek jest zgodny z obowiązującym prawem wtórnym regulującym zwalczanie dyskryminacji, stanowiąc uzupełnienie ustanowionych ram prawnych. Dyrektywa Rady 2000/43/WE wprowadza w życie zasadę równego traktowania osób bez względu na pochodzenie rasowe lub etniczne i określa wiążące ramy zakazujące dyskryminacji ze względu na pochodzenie rasowe lub etniczne w UE w obszarach takich jak zatrudnienie i szkolenie, kształcenie, ochrona socjalna (w tym zabezpieczenie społeczne i opieka zdrowotna), świadczenia społeczne oraz dostęp do dóbr i usług (łącznie z mieszkalnictwem). Dyrektywa ta zakazuje dyskryminacji bezpośredniej i pośredniej, molestowania oraz zachowania polegającego na zmuszaniu do praktykowania zachowań dyskryminacyjnych. Wszystkie państwa członkowskie dokonały transpozycji tej dyrektywy do swojego ustawodawstwa krajowego. Komisja Europejska monitoruje prawidłowe wdrażanie przepisów wspomnianej dyrektywy, a w 2013 r. przedstawi sprawozdanie na temat jej wykonania.

2. WYNIKI KONSULTACJI Z ZAINTERESOWANYMI STRONAMI

Niniejszy wniosek opiera się na wynikach prac przeprowadzonych w trakcie dwóch spotkań grupy państw członkowskich ustanowionej w 2012 r. w ramach sieci krajowych punktów kontaktowych ds. Romów⁶. Podczas spotkań, które odbywały się w dniach 7–8 listopada i 6–7 grudnia 2012 r. na zasadzie dobrowolnego uczestnictwa, państwa członkowskie prowadziły między sobą owocne dyskusje na temat wielu kwestii uznawanych za zasadnicze dla poprawy włączenia Romów.

Zgodnie z unijnymi ramami państwa członkowskie zostały poproszone o przedstawienie swoich krajowych strategii integracji Romów przed końcem 2011 r. Wszystkie państwa członkowskie wywiązały się ze swoich zobowiązań w tym zakresie, a krajowe strategie integracji Romów zostały opublikowane na stronach internetowych Komisji w celu udostępnienia ich wszystkim obywatelom. Szereg zainteresowanych stron, łącznie ze społeczeństwem obywatelskim, wniosło zróżnicowany wkład w prace Komisji prowadzone w zakresie samych strategii, a niedawno także w odniesieniu do ich wdrażania⁷, w tym w trakcie

⁶ Do państw tych należą Belgia, Bułgaria, Republika Czeska, Finlandia, Francja, Hiszpania, Niemcy, Rumunia, Słowacja, Szwecja, Węgry, Włochy, Zjednoczone Królestwo.

⁷ Dotyczy to także sprawozdań opracowanych przez koalicję społeczeństwa obywatelskiego zorganizowane przez fundację sekretariatu „Dekada Integracji Romów” w sześciu państwach członkowskich (Bułgarii, Hiszpanii, Republice Czeskiej, Rumunii, Słowacji, Węgrzech) oraz w dwóch krajach objęty procesem rozszerzenia (Albanii, byłej jugosłowiańskiej republiki Macedonii), sprawozdań na temat włączenia społecznego przedstawionych przez niezależnych ekspertów (<http://ec.europa.eu/social/main.jsp?catId=1025&langId=en>), sprawozdania przedstawione przez

dialogu prowadzonego pomiędzy komisarzami i przedstawicielami społeczeństwa obywatelskiego w dniu 15 maja 2013 r.

Ponadto regularnie odbywały się spotkania z przedstawicielami europejskich organizacji parasolowych Romów⁸ poświęcone wyzwaniom i najważniejszym kwestiom, które należy uwzględnić na wszystkich szczeblach, aby aktywnie promować włączenie Romów.

Komisja uznała, że ze względu na ilość wkładu wniesionego w jej prace w tym zakresie nie było potrzeby przeprowadzania dalszych konsultacji społecznych konkretnie w odniesieniu do niniejszego zalecenia.

3. ASPEKTY PRAWNE WNIOSKU

Podstawa prawna

Treść wniosku dotyczącego zalecenia Rady musi być powiązana z obszarem polityki określonym w traktatach. Powiązanie takie jest także konieczne, aby określić zasady przyjęcia przedmiotowego aktu (jednomyślnie albo większością kwalifikowaną).

Zgodnie z utrwalonym orzecznictwem Trybunału Sprawiedliwości wyboru podstawy prawnej należy dokonać w oparciu o obiektywne kryteria, które można poddać kontroli sądowej, w tym w szczególności cel i treść przedmiotowego aktu⁹.

Upoważnienie Rady do przyjmowania zaleceń określa art. 292 TFUE. Stanowi on, co następuje:

„Rada przyjmuje zalecenia. Rada stanowi na wniosek Komisji we wszystkich przypadkach, gdy Traktaty przewidują przyjmowanie aktów przez Radę na wniosek Komisji. Rada stanowi jednomyślnie w dziedzinach, w których jednomyślność wymagana jest do przyjęcia aktu Unii. Komisja, a w szczególnych przypadkach przewidzianych w Traktatach również Europejski Bank Centralny, przyjmują zalecenia”.

Prawo UE do podejmowania środków w kwestiach dotyczących zwalczania dyskryminacji, szczególnie w odniesieniu do dyskryminacji ze względu na rasę lub pochodzenie etniczne, wynika z art. 19 ust. 1 TFUE. Przepis ten stanowi podstawę prawną wszelkich wiążących i niewiążących środków podejmowanych w celu zwalczania czynów i praktyk o charakterze dyskryminacyjnym. Stanowi on, co następuje:

„1. Bez uszczerbku dla innych postanowień Traktatów i w granicach kompetencji, które Traktaty powierzają Unii, Rada, stanowiąc jednomyślnie zgodnie ze specjalną procedurą ustawodawczą i po uzyskaniu zgody Parlamentu Europejskiego, może podjąć środki

Europejskie Biuro ds. Informacji Dotyczącej Romów pt. *Discrimination against Roma in the EU in 2012* („Dyskryminacja Romów w UE w 2012 r.”), informacji zwrotnych przekazanych na piśmie przez europejską sieć miast EUROCITIES i Europejską Federację Diakonii oraz dokumentów badawczych przekazanych przez sieć ośrodków akademickich zajmujących się problematyką romską (http://romanistudies.eu/news/contributions_from_members/).

⁸ Organizacje te reprezentowała Koalicja na rzecz Europejskiej Polityki dotyczącej Romów (ERPC). Wśród członków ERPC, którzy uczestniczyli w spotkaniach, było Europejskie Biuro ds. Informacji Dotyczącej Romów (ERIO), Fundacja na rzecz Społeczeństwa Otwartego (OSF), Europejska Sieć Przeciwko Rasizmowi (ENAR), Obywatelska Organizacja Romów Europejskich (ERGO), oraz Amnesty International (AI).

⁹ Zob. np. orzeczenie Trybunału Sprawiedliwości z dnia 26 marca 1996 r., C-271/94, *Parlament przeciwko Radzie*, pkt 14.

niezbędne w celu zwalczania wszelkiej dyskryminacji ze względu na płeć, rasę lub pochodzenie etniczne, religię lub światopogląd, niepełnosprawność, wiek lub orientację seksualną”.

Artykuł 292 TFUE należy zatem rozpatrywać łącznie z odpowiednią podstawą prawną treści wniosku, mianowicie art. 19 ust. 1 TFUE.

Zasada pomocniczości i zasada proporcjonalności

Zgodnie z **zasadą pomocniczości** Unia podejmuje działania tylko wówczas i tylko w takim zakresie, w jakim cele zamierzonego działania nie mogą zostać osiągnięte w sposób wystarczający przez państwa członkowskie (test konieczności), natomiast z uwagi na rozmiary lub skutki możliwe jest ich lepsze osiągnięcie na poziomie UE (kryterium europejskiej wartości dodanej).

Środki wprowadzane przez niektóre państwa członkowskie znacznie się od siebie różnią pod względem zakresu stosowania i skuteczności, a wiele państw członkowskich nie podjęło konkretnych działań w obszarze włączenia Romów. Zgodnie z wnioskami zawartymi w sprawozdaniu z postępu wdrażania krajowych strategii integracji Romów z 2013 r.¹⁰. Komisja zwróciła uwagę, że chociaż państwa członkowskie mają prawną możliwość podejmowania działań w odniesieniu do kwestii integracji Romów, planowane dotychczas środki są niewystarczające. Z powodu braku skoordynowanego podejścia do kwestii integracji Romów wśród państw członkowskich powstają coraz większe rozbieżności.

Niespójne, rozbieżne uregulowania na szczeblu krajowym także będą pogarszać tę sytuację ze względu na powstawanie dalszych problemów praktycznych między państwami członkowskimi. Opracowywanie rozwiązań w odniesieniu do kwestii integracji Romów w sposób nieskoordynowany okazało się nieefektywne w całej Unii Europejskiej, gdzie zagwarantowany jest swobodny przepływ obywateli. Skutkiem zaistniałego stanu rzeczy może być znaczny wzrost napływu migrantów romskich do państw członkowskich, które mają korzystniejsze warunki bytowe i w których prowadzone są korzystniejsze działania na rzecz włączenia społecznego osób w niekorzystnej sytuacji.

W tym względzie celem niniejszego wniosku jest uzupełnienie obecnych działań UE prowadzonych w przedmiotowych obszarach (tj. swobodnego przepływu obywateli uregulowanego w dyrektywie 2004/38/WE, dyskryminacji rasowej, do której odnosi się dyrektywa 2000/43/WE), aby osiągnąć bardziej efektywne wyniki dzięki lepszej koordynacji środków, które mają zostać przyjęte przez państwa członkowskie.

Cele wniosku nie mogą być osiągnięte w sposób wystarczający przez same państwa członkowskie, a tym samym mogą zostać łatwiej osiągnięte poprzez skoordynowane działania na szczeblu UE niż za pomocą inicjatyw krajowych o różnym zakresie, zasięgu i skuteczności.

Zgodnie z **zasadą proporcjonalności** zakres i forma działania Unii nie wykraczają poza to, co jest konieczne do osiągnięcia celów Traktatów. Jak wynika z doświadczeń zdobytych w przeszłości, pomimo pewnych postępów poczynionych w ostatnich latach zarówno w państwach członkowskich, jak i na szczeblu UE, niewiele się zmieniło w życiu codziennym większości Romów. Według ustaleń Komisji nadal brakuje skutecznych i współmiernych środków służących wyeliminowaniu problemów społecznych i gospodarczych znacznej części ludności romskiej w UE.

¹⁰ Podstawę tego sprawozdania stanowią informacje i ustalenia przekazane przez państwa członkowskie oraz szereg zainteresowanych stron.

Zgodnie z zasadą proporcjonalności wniosek niewiążący ogranicza się do określenia wspólnych celów i zalecenia przyjęcia szczegółowych środków, w tym środków działania pozytywnego, o których mowa w art. 5 dyrektywy 2000/43/WE, mających zapobiegać niedogodnościom związanym z pochodzeniem rasowym lub etnicznym bądź wyrównywać je, na warunkach określonych w orzecznictwie Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej dotyczącym dyskryminacji ze względu na płeć¹¹. W związku z tym państwa członkowskie dysponują wystarczającą swobodą, aby określić najlepszy sposób osiągnięcia wspomnianych wspólnych celów na szczeblu krajowym, uwzględniając uwarunkowania krajowe, regionalne lub lokalne.

Niniejszy wniosek nie ogranicza kompetencji państw członkowskich w zakresie rozwiązywania kwestii włączenia społecznego społeczności w niekorzystnej sytuacji, takich jak Romowie, ponieważ nie nakłada rygorystycznych zobowiązań. Wniosek zawiera jedynie szereg wariantów zaleceń dla państw członkowskich, umożliwiających im samodzielne określenie właściwego sposobu osiągnięcia wyznaczonych celów.

Wybór instrumentów

Celem wyboru instrumentu niewiążącego jest zapewnienie państwom członkowskim praktycznych wytycznych w kwestii włączenia społecznego Romów, bez ustanawiania rygorystycznych, wiążących zasad.

Wybór zalecenia Rady jako instrumentu ma na celu wzmocnienie obowiązujących zobowiązań politycznych państw członkowskich przy jednoczesnym zapewnieniu istnienia w Unii Europejskiej spójnych, minimalnych norm wdrażania skutecznych krajowych strategii integracji Romów. Ponadto instrument ten pozwala na wzmocnienie współpracy transnarodowej i jednocześnie pozostawia państwom członkowskim pole manewru w zakresie form i metod.

4. WPLYW NA BUDŻET

Wniosek nie ma wpływu finansowego na budżet Unii.

¹¹ Zob. sprawa C-409/95 *Marschall* [1997] Rec. s. I-6363, pkt 35. Zob. także sprawa C-450/93 *Kalanke* [1995] Rec. I-3051, pkt 22–24, sprawa C-158/97 *Badeck* [2000] Rec. 2000 s. I-1875 oraz sprawa C-407/98 *Abrahamsson* [2000] Rec. s. I-5539.

Wniosek

ZALECENIE RADY

w sprawie skutecznych środków integracji Romów w państwach członkowskich

RADA UNII EUROPEJSKIEJ,

uwzględniając Traktat o funkcjonowaniu Unii Europejskiej, a w szczególności jego art. 19 ust. 1 i art. 292,

uwzględniając wniosek Komisji Europejskiej,

a także mając na uwadze, co następuje:

- (1) W art. 2 i 3 Traktatu UE wymienia się prawo do równości oraz zwalczanie wykluczenia społecznego i dyskryminacji jako zasadnicze wartości i cele Unii Europejskiej.
- (2) Artykuł 10 TFUE stanowi, że „przy określaniu i realizacji swoich polityk i działań Unia dąży do zwalczania wszelkiej dyskryminacji ze względu na [...] rasę lub pochodzenie etniczne [...]”.
- (3) Artykuł 19 ust. 1 TFUE umożliwia podejmowanie środków niezbędnych w celu zwalczania dyskryminacji ze względu na płeć, rasę lub pochodzenie etniczne, religię lub światopogląd, niepełnosprawność, wiek lub orientację seksualną.
- (4) Artykuł 21 ust. 1 Karty praw podstawowych Unii Europejskiej zobowiązuje instytucje, organy, urzędy i agencje UE i państw członkowskich do poszanowania podczas wdrażania prawa UE zakazu wszelkiej dyskryminacji, np. ze względu na rasę, kolor skóry, pochodzenie etniczne lub rasowe, a także przynależność do mniejszości narodowej, oraz promowania jego stosowania zgodnie z posiadanymi przez nie uprawnieniami.
- (5) Dyrektywa Rady 2000/43/WE¹² określa wiążące ramy zabraniające dyskryminacji ze względu na pochodzenie rasowe lub etniczne w UE w obszarach takich jak zatrudnienie i szkolenie, kształcenie, ochrona socjalna (w tym zabezpieczenie społeczne i opieka zdrowotna), świadczenia społeczne oraz dostęp do dóbr i usług (włącznie z mieszkalnictwem).
- (6) Termin „Romowie” używany jest – podobnie jak w innych dokumentach politycznych Parlamentu Europejskiego i Rady Europejskiej – jako szerokie pojęcie obejmujące grupy osób o mniej lub bardziej podobnych cechach kulturowych, jak Sinti, Travellers, Kalé, Gens du voyage, itp., niezależnie od tego, czy prowadzą osiadły tryb życia¹³.
- (7) Wielu Romów w UE znajduje się w gorszej sytuacji społeczno-ekonomicznej niż ogół społeczeństwa i w mniejszym stopniu niż pozostała część społeczeństwa w niekorzystnej sytuacji korzysta z ogólnych środków na rzecz włączenia społecznego.

¹² Dz.U. L 180, z 19.7.2000, s. 22.

¹³ (SEC(2010)400)

W związku z tym należy podejmować wobec nich dodatkowe, bardziej ambitne działania na rzecz włączenia społecznego i dostosowywać je do sytuacji i potrzeb Romów. Ponieważ Romowie często mają do czynienia z dyskryminacją, wykluczeniem społecznym i skrajnym ubóstwem, uznaje się ich za słabszą grupę społeczną, w większym stopniu narażoną na handel ludźmi.

- (8) Romowie będący obywatelami państw trzecich, którzy przebywają na terytorium państw członkowskich legalnie, są szczególnie podatni na zagrożenia, ponieważ żyją w tak samo trudnych warunkach bytowych, jak wielu romskich obywateli UE, i jednocześnie zmagają się z wyzwaniami, na jakie napotykać migranci napływający spoza UE.
- (9) W kontekście swobodnego przepływu i mobilności wewnątrz UE pełnemu korzystaniu z praw do swobodnego przepływu musi towarzyszyć poprawa warunków bytowych Romów oraz ich gospodarcza i społeczna integracja, zarówno w państwach członkowskich pochodzenia, jak i w państwach członkowskich pobytu.
- (10) Parlament Europejski w swoich rezolucjach w sprawie sytuacji ludności romskiej w Europie (z dnia 9 września 2010 r.) oraz w sprawie strategii UE dotyczącej włączenia Romów (z dnia 9 marca 2011 r.) wezwał Komisję i państwa członkowskie do uruchomienia dotychczasowych strategii i instrumentów UE w celu zapewnienia włączenia społeczno-gospodarczego Romów.
- (11) W komunikacie Komisji z 2011 r. *Unijne ramy dotyczące krajowych strategii integracji Romów do 2020 r.*¹⁴ państwa członkowskie zostały wezwane do przyjęcia lub dopracowania kompleksowego podejścia do integracji Romów oraz wsparcia szeregu wspólnych celów w zakresie kształcenia, zatrudnienia, zdrowia i mieszkalnictwa w celu przyspieszenia integracji Romów.
- (12) Dnia 19 maja 2011 r. Rada przyjęła konkluzje¹⁵ w sprawie unijnych ram dotyczących krajowych strategii integracji Romów wyrażających zobowiązanie państw członkowskich do zwiększania społecznego i gospodarczego włączenia Romów.
- (13) W konkluzjach Rady Europejskiej z dnia 23 i dnia 24 czerwca 2011 r. państwa członkowskie zostały wezwane do szybkiego wdrożenia konkluzji Rady z dnia 19 maja 2011 r. w sprawie unijnych ram dotyczących krajowych strategii integracji Romów do 2020 r., w szczególności w zakresie przygotowania, zaktualizowania lub rozwoju swoich krajowych strategii integracji Romów lub zintegrowanych zestawów działań politycznych służących poprawie sytuacji Romów.
- (14) W komunikacie Komisji z 2012 r. *Krajowe strategie integracji Romów: pierwszy etap wdrażania unijnych ram*¹⁶ oraz w towarzyszącym mu dokumencie roboczym służb Komisji¹⁷ przedstawiono wyniki pierwszej oceny wszystkich krajowych strategii integracji Romów i zaproszono państwa członkowskie do rozważenia przeprowadzenia szeregu dostosowań w ramach przyszłych działań.
- (15) W celu omówienia rozwiązań dotyczących zidentyfikowanych wyzwań Komisja pogłębiła swój dialog prowadzony z państwami członkowskimi na temat integracji Romów, w szczególności dzięki ustanowieniu w październiku 2012 r. sieci krajowych punktów kontaktowych ds. Romów. W listopadzie i grudniu 2012 r. w ramach grupy

¹⁴ COM(2011) 173 final.

¹⁵ Konkluzje Rady w sprawie unijnych ram dotyczących krajowych strategii integracji Romów do 2020 r., dokument 106665/11 z dnia 19 maja 2011 r.

¹⁶ COM(2012) 226 final.

¹⁷ SWD(2012) 133 final.

krajowych punktów kontaktowych prowadzono dalsze rozmowy na temat sposobów zwiększania skuteczności działań na rzecz integracji Romów w państwach członkowskich, a następnie przedstawiono całej sieci sprawozdanie z tych rozmów.

- (16) W przedstawionym w 2013 r. komunikacie *Postępy we wdrażaniu krajowych strategii integracji Romów* Komisja podkreśla potrzebę prowadzenia dalszych działań, aby zagwarantować spełnienie warunków wstępnych, koniecznych do pomyślnego, możliwie szybkiego wdrożenia środków mających na celu zwiększenie integracji Romów.
- (17) Dzięki strategii „Europa 2020” zwalczanie ubóstwa i wykluczenia społecznego nabrało nowego tempa na skutek określenia wspólnego, europejskiego celu polegającego na ograniczeniu liczby ludzi zagrożonych ubóstwem i wykluczeniem społecznym, zmniejszeniu wskaźnika wczesnego kończenia nauki, zwiększeniu liczby osób zdobywających wykształcenie i poziomu zatrudnienia. Włączenie Romów jest zasadniczym elementem wzajemnie zgodnych wysiłków podejmowanych przez UE i państwa członkowskie w tym zakresie. W tym kontekście w ramach zarządzania obecnym europejskim semestrem zachęca się do wdrażania odpowiednich zaleceń dla poszczególnych państw, a dalsze wytyczne dotyczące działań na rzecz zabezpieczenia wzrostu sprzyjającego włączeniu społecznemu zawarto w pakiecie dotyczącym inwestycji społecznych¹⁸.
- (18) Z powyższych ustaleń oraz zidentyfikowanych braków wynika, że – przy pełnym poszanowaniu zasady pomocniczości oraz podstawowej odpowiedzialności państw członkowskich w kwestii włączenia Romów – należy poprawić skuteczność działań prowadzonych na rzecz integracji Romów.
- (19) Celem niniejszego zalecenia jest uwzględnienie zaleceń zawartych w komunikatach Komisji, rezolucjach Parlamentu Europejskiego i konkluzjach Rady w sprawie włączenia Romów, uzupełnienie obowiązującego prawodawstwa UE dotyczącego zwalczania dyskryminacji oraz zapewnienie wsparcia w zakresie jego skuteczniejszego wdrażania i egzekwowania.
- (20) Niniejsze zalecenie nie obejmuje różnego traktowania ze względu na obywatelstwo i pozostaje ono bez uszczerbku dla przepisów i warunków dotyczących statusu prawnego Romów zgodnie z prawem krajowym i prawem UE lub dla skutków prawnych wynikających z tego statusu,
- (21) W 2011 r. w projekcie rozporządzenia w sprawie wspólnych przepisów¹⁹ Komisja zaproponowała, aby państwa członkowskie określiły zintegrowane podejście mające na celu zaspokojenie szczególnych potrzeb obszarów geograficznych najbardziej dotkniętych ubóstwem lub grup docelowych najbardziej zagrożonych dyskryminacją lub wykluczeniem, ze szczególnym uwzględnieniem zmarginalizowanych społeczności. W uzupełnieniu innych europejskich funduszy strukturalnych i inwestycyjnych Komisja zaproponowała również w projekcie rozporządzenia w

¹⁸ Komunikat pt. Inwestycje społeczne na rzecz wzrostu i spójności, w tym wdrażanie Europejskiego Funduszu Społecznego na lata 2014–2020, COM(2013) 83 final.

¹⁹ Wniosek dotyczący rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady ustanawiającego wspólne przepisy dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego, Funduszu Spójności, Europejskiego Funduszu Rolnego na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich oraz Europejskiego Funduszu Morskiego i Rybackiego objętych zakresem wspólnych ram strategicznych oraz ustanawiającego przepisy ogólne dotyczące Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Europejskiego Funduszu Społecznego i Funduszu Spójności oraz uchylającego rozporządzenie Rady (WE) nr 1083/2006; COM(2011) 615.

sprawie Europejskiego Funduszu Społecznego²⁰ na okres programowania 2014–2020 integrację społeczności marginalizowanych, takich jak Romowie, jako priorytet inwestycyjny,

PRZYJMUJE NINIEJSZE ZALECENIE:

1. CEL

- 1.1. Celem niniejszego zalecenia jest określenie wytycznych dla państw członkowskich dotyczących zwiększenia skuteczności ich środków podejmowanych na rzecz integracji Romów oraz poprawa wdrażania ich krajowych strategii integracji Romów lub zestawów środków politycznych na rzecz poprawy sytuacji Romów.

2. ZASADNICZE KWESTIE DOTYCZĄCE POLITYKI

Ukierunkowane działania polityczne

- 2.1. Aby zapewnić całkowitą równość w praktyce, państwa członkowskie powinny podjąć ukierunkowane działania w celu zagwarantowania równego traktowania i poszanowania praw podstawowych, w tym równego dostępu Romów do kształcenia, zatrudnienia, opieki zdrowotnej, mieszkalnictwa i obiektów użyteczności publicznej. Zgodnie z orzecznictwem Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej działania te powinny obejmować szczegółowe środki mające na celu zapobieganie nierówności szans ze względu na rasę lub pochodzenie etniczne lub jej kompensowanie.
- 2.2. Działania te należy podejmować na podstawie wskaźników społeczno-ekonomicznych lub geograficznych, takich jak wysokie, długotrwałe bezrobocie, niski poziom zdobywania wykształcenia czy obszary w niekorzystnych warunkach lub dotknięte zjawiskiem segregacji.

Dostęp do kształcenia

- 2.3. Państwa członkowskie powinny podjąć szczegółowe środki w celu zapewnienia równego traktowania i zagwarantować pełny dostęp Romów do dobrego jakościowo, powszechnego kształcenia w celu zmniejszenia nierówności pomiędzy uczniami romskimi i pozostałymi oraz zapewnić ukończenie przez wszystkich uczniów romskich co najmniej kształcenia obowiązkowego, a szczególnie kształcenia w szkole podstawowej. Cel ten powinien zostać osiągnięty dzięki następującym działaniom:
- a) eliminacji zjawiska segregacji w szkołach, m.in. poprzez zaprzestanie niewłaściwego umieszczania uczniów romskich w szkołach specjalnych;
 - b) ograniczeniu zjawiska wczesnego kończenia nauki²¹ w całym systemie edukacyjnym, w tym na poziomie kształcenia średniego, ze szczególnym uwzględnieniem ścieżek kształcenia zawodowego;
 - c) zwiększeniu dostępu do wczesnej edukacji i opieki oraz ich jakości, z zastosowaniem, w razie potrzeby, ukierunkowanego wsparcia;

²⁰ Wniosek dotyczący rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady w sprawie Europejskiego Funduszu Społecznego i uchylającego rozporządzenie (WE) nr 1081/2006; COM(2011) 607.

²¹ Zob. zalecenie Rady z dnia 28 czerwca 2011 r. w sprawie polityk na rzecz ograniczania zjawiska przedwczesnego kończenia nauki, Dz.U. C 191 z 1.7.2011. Jednym z głównych celów strategii „Europa 2020” uzgodnionych przez Radę Europejską jest ograniczenie udziału osób przedwcześnie kończących naukę do poziomu poniżej 10 % i zapewnienie zdobywania przez co najmniej 40 % młodszego pokolenia wyższego lub równoważnego wykształcenia.

- d) stosowaniu integrujących, indywidualnych metod nauczania i uczenia się, w tym wspomaganiu uczniów przejawiających problemy w nauce, a także zwalczaniu analfabetyzmu;
- e) zachęcaniu do większego zaangażowania rodziców i wspieraniu rodzin za pośrednictwem mediatorów szkolnych ukierunkowanych na Romów;
- f) poprawie doskonalenia zawodowego nauczycieli oraz mediacjiom szkolnym z ukierunkowaniem na Romów;
- g) poszerzaniu dostępu do edukacji drugiej szansy, wspieraniu przechodzenia do kolejnych poziomów kształcenia oraz zapewnianiu Romom możliwości nabycia umiejętności sprzyjających wejściu na rynek pracy.

2.4. Państwa członkowskie powinny podjąć szczególne środki w celu zachęcenia Romów do kształcenia się na poziomie średnim i wyższym.

Dostęp do zatrudnienia

2.5. Oprócz podejmowania ukierunkowanych środków państwa członkowskie powinny także zapewnić równe traktowanie pracowników romskich i pozostałych pracowników oraz zmniejszać nierówności pomiędzy nimi, tak aby poprawić sytuację Romów w zakresie zatrudnienia w ramach głównych nurtów swoich polityk. Cel ten powinien zostać osiągnięty dzięki następującym działaniom:

- a) zapewnianiu wsparcia w zakresie pierwszych doświadczeń zawodowych, zdobywania kwalifikacji w trakcie pracy, uczenia się przez całe życie i rozwijania umiejętności;
- b) wspieraniu samozatrudnienia i przedsiębiorczości;
- c) zapewnianiu równego dostępu do powszechnych publicznych służb zatrudnienia, a także oferowaniu Romom poszukującym pracy szczegółowych, indywidualnych usług oraz promowaniu zatrudnienia wykwalifikowanych romskich urzędników;
- d) szkoleniu i zatrudnianiu wykwalifikowanych romskich mediatorów w dziedzinie doradztwa i poradnictwa w zakresie szans zatrudnienia;
- e) likwidacji barier (w tym wynikających z dyskryminacji) utrudniających wejście lub powrót na otwarty rynek pracy.

Dostęp do opieki zdrowotnej

2.6. Państwa członkowskie powinny podjąć szczegółowe środki w celu zapewnienia równego traktowania i zmniejszenia nierówności pomiędzy Romami i pozostałymi pacjentami, tak aby poprawić dostęp Romów, na równi z pozostałymi pacjentami, do usług w zakresie prewencyjnej, podstawowej, doraźnej i wyspecjalizowanej opieki zdrowotnej. Cel ten powinien zostać osiągnięty dzięki następującym działaniom:

- a) zapewnieniu podstawowego ubezpieczenia społecznego i kompleksowych świadczeń zdrowotnych na rzecz Romów;
- b) oferowaniu regularnych badań kontrolnych, opieki przedporodowej i poporodowej oraz porad w zakresie planowania rodziny;

- c) stosowaniu systemów darmowych szczepień ukierunkowanych w szczególności na osoby żyjące na obszarach zmarginalizowanych i oddalonych;
- d) szkoleniu wykwalifikowanych romskich mediatorów ds. zdrowia.

Dostęp do mieszkalnictwa

- 2.7. Państwa członkowskie powinny podjąć szczegółowe środki w celu zapewnienia równego traktowania i zmniejszenia nierówności pomiędzy Romami i ogółem społeczeństwa, tak aby objąć Romów zakresem swoich polityk i środków w zakresie mieszkalnictwa. Cel ten powinien zostać osiągnięty dzięki następującym działaniom:
- a) eliminacji segregacji przestrzennej i promowaniu przeciwdziałania segregacji;
 - b) promowaniu niedyskryminacyjnego dostępu do mieszkań socjalnych, w tym w odniesieniu do jakości mieszkań socjalnych dostępnych dla Romów, jak również dostępności obozowisk dla Romów wędrownych lub prowadzących nieosiadły tryb życia;
 - c) szkoleniu wykwalifikowanych romskich mediatorów w zakresie promowania wśród wszystkich Romów korzystania z mieszkań socjalnych oraz obiektów i infrastruktury użyteczności publicznej.
- 2.8. Państwa członkowskie powinny zapewnić, aby we wnioskach dotyczących projektów rewitalizacji obszarów miejskich władze lokalne uwzględniały w stosownych przypadkach zintegrowane interwencje mieszkaniowe na rzecz społeczności marginalizowanych. Ponadto państwa członkowskie powinny promować lokalne strategie rozwoju realizowane przez społeczność oraz zintegrowane inwestycje terytorialne wspierane w ramach europejskich funduszy strukturalnych i inwestycyjnych²².

Finansowanie

- 2.9. Państwa członkowskie powinny przeznaczać odpowiednie fundusze na realizację swoich krajowych i lokalnych strategii oraz planów działania z wszelkich dostępnych źródeł finansowania (lokalnych, krajowych, unijnych i międzynarodowych), aby zrealizować cele w zakresie włączenia Romów. Powinno temu sprzyjać przekazanie odpowiedniej części środków polityki spójności UE na inwestowanie w ludzi za pośrednictwem EFS oraz przeznaczanie w każdym państwie członkowskim co najmniej 20 % tej kwoty na cele włączenia społecznego.
- 2.10. Państwa członkowskie powinny zapewnić podejmowanie odpowiednich środków w celu objęcia projektów integracji Romów, w trybie priorytetowym, zakresem umów o partnerstwie dotyczących wykorzystania europejskich funduszy strukturalnych i inwestycyjnych²³ w okresie 2014–2020, uwzględniając wielkość i wskaźniki ubóstwa społeczności romskich oraz nierówności pomiędzy Romami i osobami niebędącymi Romami, a także wyzwania określone w ramach europejskiego semestru w państwach członkowskich, których te kwestie najbardziej dotyczą.

²² Europejski Fundusz Społeczny (EFS), Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego (EFRR), Fundusz Spójności, Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich (EFRROW), Europejski Fundusz Morski i Rybacki (EFMR).

²³ W ramach EFRR można wspierać tworzenie infrastruktury w dziedzinach ochrony zdrowia, kształcenia i mieszkalnictwa.

- 2.11. Państwa członkowskie powinny dążyć do poprawy swoich zdolności w zakresie zarządzania, monitorowania i przeprowadzania oceny z wykorzystaniem pomocy technicznej w ramach europejskich funduszy strukturalnych i inwestycyjnych.
 - 2.12. Ponadto państwa członkowskie powinny wspierać budowanie potencjału władz lokalnych i organizacji społeczeństwa obywatelskiego, wykorzystując fundusze krajowe i unijne, aby umożliwić im skuteczną realizację projektów.
 - 2.13. Przydział finansowania publicznego przeznaczonego na realizację krajowych strategii integracji Romów lub zintegrowanych zestawów działań politycznych powinien odbywać się w ramach podejścia ukierunkowanego na konkretne potrzeby obszarów geograficznych lub grup docelowych najbardziej dotkniętych ubóstwem lub wykluczeniem społecznym, takich jak Romowie.
3. DZIAŁANIA W RAMACH POLITYKI HORYZONTALNEJ

Zwalczanie dyskryminacji

- 3.1. Państwa członkowskie powinny zapewniać skuteczne praktyczne wykonanie dyrektywy 2000/43/WE w terenie, w szczególności poprzez kontrolę swoich krajowych, regionalnych i lokalnych przepisów administracyjnych i praktyk w celu zidentyfikowania i uchylecia wszelkich środków o charakterze dyskryminacyjnym lub środków sprzyjających segregacji. Właściwe orzecznictwo Europejskiego Trybunału Praw Człowieka powinno posłużyć jako dodatkowe odniesienie do celów identyfikacji bezprawnych przepisów lub praktyk.
- 3.2. Państwa członkowskie powinny wdrożyć środki przeciwdziałania segregacji Romów na szczeblu regionalnym i lokalnym. Politykom i środkom na rzecz zwalczania segregacji powinny towarzyszyć odpowiednie szkolenia i programy informacyjne skierowane do lokalnych urzędników i przedstawicieli społeczeństwa obywatelskiego oraz samych Romów.
- 3.3. W przypadku przymusowych eksmisji państwa członkowskie powinny w równym stopniu zapewniać, poza przestrzeganiem dorobku prawnego UE, pełne poszanowanie międzynarodowych zobowiązań w zakresie praw człowieka, szczególnie w ramach Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności.
- 3.4. Państwa członkowskie powinny wdrażać środki mające na celu zwalczanie dyskryminacji Romów w społeczeństwie, w szczególności poprzez następujące działania:
 - a) zwiększanie świadomości społeczności romskich oraz ogółu społeczeństwa na temat korzyści z integracji Romów;
 - b) zwiększanie świadomości ogółu społeczeństwa na temat wielokulturowego charakteru społeczeństw, a w stosownych przypadkach włączanie tych aspektów do programów i materiałów nauczania.

Ochrona dzieci i kobiet romskich

- 3.5. Państwa członkowskie powinny zwalczać dyskryminację dzieci i kobiet romskich, w tym dyskryminację z wielu przyczyn jednocześnie, poprzez egzekwowanie przepisów dotyczących małżeństw zawieranych przez osoby niepełnoletnie, zwalczanie przymusowego zawierania małżeństw oraz zakaz żebractwa z udziałem dzieci. Państwa członkowskie powinny w równym stopniu angażować w ten proces

wszystkie odpowiednie podmioty, takie jak inspektorzy sanitarni i inspektorzy pracy, policja, eksperci w zakresie kształcenia oraz pracownicy sądownictwa i przedstawiciele społeczeństwa obywatelskiego.

Ograniczanie ubóstwa i włączenie społeczne

- 3.6. Państwa członkowskie powinny zwalczać ubóstwo i wykluczenie społeczne Romów dzięki inwestycjom w kapitał ludzki oraz realizacji polityk w zakresie spójności społecznej, a w szczególności poprzez następujące działania:
- a) umożliwianie realizacji polityk na rzecz włączenia Romów dzięki systemom ukierunkowanego i warunkowego wsparcia, obejmującym świadczenia i usługi na rzecz (ponownego) wchodzenia na rynek pracy; promowanie rynków pracy sprzyjających włączeniu społecznemu oraz zapewnianie odpowiedniego wsparcia dochodu;
 - b) przyznawanie Romom bardziej zrównoważonych i odpowiednich świadczeń i usług społecznych dzięki lepszemu ukierunkowaniu, uproszczeniu procedur, zwalczaniu oszustw i błędów, większemu wykorzystywaniu programów pomocy społecznej oraz zapewnianiu zachęt do zmiany pracy nierejestrowanej na formalne zatrudnienie.
- 3.7. Uwzględniając wielkość społeczności romskich na swoim terytorium, państwa członkowskie powinny uznać integrację Romów za jeden z kluczowych aspektów swoich krajowych programów reform w kontekście strategii „Europa 2020”.

Wzmocnienie pozycji

- 3.8. Państwa członkowskie powinny wzmocniać pozycję Romów i zapewniać im wsparcie na wszystkich etapach ich życia, a także inwestować w ukierunkowane programy gwarancji dla młodzieży, uczenie się przez całe życie oraz programy aktywnego starzenia.
- 3.9. Państwa członkowskie powinny prowadzić kampanie informacyjne, aby jeszcze bardziej zwiększać świadomość wśród Romów na temat przysługujących im praw (szczególnie w odniesieniu do dyskryminacji i możliwości dochodzenia swoich praw) i obowiązków.
4. DZIAŁANIA STRUKTURALNE

Działania na szczeblu lokalnym

- 4.1. Nie naruszając autonomii władz lokalnych i regionalnych, państwa członkowskie powinny zachęcać do opracowywania lokalnych planów działania lub strategii obejmujących poziomy bazowe, punkty odniesienia i mierzalne cele w odniesieniu do włączenia Romów, jak również odpowiednie finansowanie.
- 4.2. Państwa członkowskie powinny również angażować władze regionalne i lokalne oraz lokalne społeczeństwo obywatelskie w przeprowadzanie przeglądów ich krajowych strategii, zarządzanie nimi, ich realizację i monitorowanie. Odpowiednie zainteresowane strony powinny być angażowane w kwestie dotyczących umów o partnerstwie i programów operacyjnych współfinansowanych w ramach europejskich funduszy strukturalnych i inwestycyjnych. Władze centralne i lokalne powinny prowadzić stałą współpracę w zakresie realizacji strategii. W tym celu państwa członkowskie powinny przyznać lokalnym organom publicznym wystarczające

fundusze, aby ułatwić wdrażanie ukierunkowanych pakietów działań w ramach polityki na szczeblu lokalnym.

Monitorowanie i ocena realizacji strategii

- 4.3. Państwa członkowskie powinny monitorować skuteczność swoich krajowych strategii lub zintegrowanych zestawów działań politycznych oraz wyniki lokalnych planów działania, programów lub strategii. W tym celu powinny one zwiększać intensywność gromadzenia jakościowych i ilościowych danych dotyczących integracji Romów oraz postępów osiąganych dzięki wspomnianym wyżej strategiom lub środkom. W ocenie realizacji strategii należy porównać w odniesieniu do poziomu bazowego jej adekwatność, skuteczność, zrównoważony charakter i koordynację.
- 4.4. Korzystając ze wsparcia Agencji Praw Podstawowych Unii Europejskiej oraz zgodnie z obowiązującym prawem krajowym i prawem UE, państwa członkowskie powinny określać podstawowe wskaźniki i metody gromadzenia danych, aby przeprowadzać regularne pomiary postępów, w szczególności na szczeblu lokalnym, umożliwiając dzięki temu prowadzenie efektywnej sprawozdawczości i dokonywanie porównań sytuacji Romów i osób niebędących Romami na terytorium państw członkowskich i poza ich granicami. Ponadto państwa członkowskie powinny określać poziomy bazowe i mierzalne cele w odniesieniu do swoich strategii i planów działania.

Organy promujące równe traktowanie

- 4.5. Państwa członkowskie powinny wspierać pracę i zdolności instytucjonalne organów promujących równe traktowanie poprzez przydzielanie im odpowiednich zasobów, tak aby mogły one zapewniać skuteczną pomoc prawną i sądową oraz wsparcie dla romskich ofiar dyskryminacji.
- 4.6. Ponadto państwa członkowskie powinny zapewniać prowadzenie regularnego dialogu pomiędzy ich krajowymi punktami kontaktowymi ds. Romów i krajowymi organami promującymi równe traktowanie.

Krajowe punkty kontaktowe ds. integracji Romów

- 4.7. Państwa członkowskie powinny przyznawać krajowym punktom kontaktowym ds. integracji Romów odpowiednie uprawnienia oraz zasoby finansowe i kadrowe, tak aby mogły one skutecznie koordynować międzysektorowe wdrażanie i monitorowanie strategii integracji Romów na szczeblu krajowym i lokalnym. Ponadto państwa członkowskie powinny zapewniać prowadzenie konsultacji z krajowymi punktami kontaktowymi ds. integracji Romów w procesach decyzyjnych dotyczących określania, finansowania i realizacji odpowiednich strategii. Krajowe punkty kontaktowe ds. integracji Romów powinny ułatwiać uczestnictwo i zaangażowanie romskiego społeczeństwa obywatelskiego w realizacji krajowych strategii integracji Romów oraz lokalnych planów działania.

Współpraca transnarodowa

- 4.8. Państwa członkowskie, poza podejmowaniem działań zgodnie z unijnymi ramami dotyczącymi krajowych strategii integracji Romów, powinny rozwijać transnarodowe formy współpracy i uczestniczyć w nich na szczeblu krajowym,

regionalnym lub lokalnym, za pośrednictwem inicjatyw politycznych, a w szczególności projektów i umów dwustronnych i wielostronnych, aby zrealizować następujące cele:

- a) rozwiązywanie problemów związanych z transgraniczną mobilnością Romów na terytorium Unii Europejskiej;
- b) wspieranie wzajemnego uczenia się i powielanie dobrych praktyk, np. poprzez współpracę instytucji zarządzających środkami z funduszy strukturalnych w celu opracowywania skutecznych sposobów działania sprzyjających włączeniu Romów.

5. SPRAWOZDAWCZOŚĆ I DZIAŁANIA NASTĘPCZE

- 5.1. Państwa członkowskie powinny podjąć niezbędne środki mające na celu zapewnienie stosowania niniejszego zalecenia najpóźniej do dnia [wpisać datę przypadającą 24 miesiące od publikacji] oraz powinny powiadamiać Komisję o wszelkich środkach podejmowanych do tego czasu zgodnie z niniejszym zaleceniem.
- 5.2. Następnie na koniec każdego roku państwa członkowskie powinny przedstawiać Komisji roczne informacje o wszelkich przyjętych nowych środkach.
- 5.3. Informacje przekazywane przez państwa członkowskie zostaną wykorzystane przy opracowywaniu corocznych sprawozdań Komisji przedstawianych Parlamentowi Europejskiemu i Radzie, dotyczących realizacji krajowych strategii integracji Romów, a także przy opracowywaniu zaleceń dla poszczególnych państw w ramach semestru europejskiego przewidzianego w strategii „Europa 2020”.
- 5.4. W oparciu o wspomniane informacje Komisja będzie uważnie monitorować sytuację, a trzy lata po przyjęciu niniejszego zalecenia przeprowadzi ocenę potrzeby jego rewizji i aktualizacji.

Sporządzono w Brukseli dnia [...] r.

*W imieniu Rady
Przewodniczący*